

INDUSTRINS REFORMAGENDA

En handlingsplan för
stärkt konkurrenskraft
för svensk industri

Innehåll

En svensk industri i framkant förutsätter politiska reformer 2

Åtgärder för en trygg elförsörjning, fungerande transporter och ökad digitalisering 6

Industrins åtgärdsförslag 9

Åtgärder för effektivare tillståndsprocesser och ett konkurrensfrämjande regelverk 10

Industrins åtgärdsförslag 11

Åtgärder för en stärkt hållbarhet i industrin 12

Industrins åtgärdsförslag 15

Åtgärder för ny kunskap och kompetens till industrin 16

Industrins åtgärdsförslag 19

En svensk industri i framkant förutsätter politiska reformer

I en tid präglad av stor osäkerhet har Sverige fått en ny riksdag och en ny regering. Industrin vill bidra till att rusta Sverige för att på bästa sätt möta de utmaningar som ligger framför oss i form av klimatomställning, svag ekonomisk utveckling och en orolig omvärld. Denna handlingsplan, som baseras på Industrins reformagenda, är vårt uppdaterade medskick till den nya regeringen och den nyvalda riksdagen.

Med detta dokument vill vi ge konkreta förslag till landets ledande politiker i form av politiska beslut att fatta redan under denna mandatperiod. Gemensamt för dessa åtgärder är att de kan ge större utväxling på de positiva värden som industrin bidrar med redan idag, till gagn för såväl Sveriges välfärd, som klimatomställning och innovationskraft.

Vi vill värda traditionen av gott samarbete mellan politiker, myndigheter och industri. Den traditionen och det förtroende-fulla samarbetet är nödvändigt för att svensk industri ska kunna bidra till en ökad tillväxt i Sverige. För att det ska bli möjligt behöver svensk industri ett långsiktigt och brett politiskt stöd. Sverige är en industrination med anor. Vi är alltjämt ett av världens ledande export- och industriländer. Sverige rankas som ett av världens 30 största exportländer trots att vi räknat i folkmängd placerar oss först på 89:e plats bland världens länder.

Den svenska exporten har haft en relativt svag utveckling sedan 2008 i jämförelse med andra industrinationer, som till exempel Tyskland. Orsakerna bakom utvecklingen är komplexa. Det handlar om en kombination av underliggande svenska problem och att svenska industriföretag valt att förlägga sin verksamhet till andra länder utifrån den globala konkurrensen. Denna utveckling måste vändas.

Industrin ser därför positivt på regeringens initiativ att tillsätta en produktivitetskommission. En huvuduppgift för kommissionen måste vara att skapa strukturella förutsättningar för stärkt tillväxt och konkurrenskraft i svensk industri.

Våra förslag syftar till att stärka Sveriges konkurrenskraft. Vår ambition är att Sverige senast år 2025 ska rankas som ett av världens fem mest konkurrenskraftiga länder i World Economic Forum Global Competitiveness Index. I den senaste rankningen finns Sverige på plats åtta, men mellan år 2008 och 2013 återfanns Sverige i topp fem varje år. Dit ska vi igen.

Våra förslag tar utgångspunkt i vår tids stora utmaningar. Den första av dessa är klimatförändringen. Riksdagen har antagit ett klimatpolitiskt ramverk som innebär att Sverige senast år 2045 inte längre ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. För att klara detta måste vi genomföra en gigantisk omställning av ekonomin. Industrin pekar redan idag ut riktningen och har ambitiösa omställningsplaner. Vi kan och vill göra än mer och snabbare men föråldrade regelverk och synsätt bromsar oss. Detta måste förändras.

Den andra utmaningen handlar om att stärka samhällets motståndskraft vid kriser. På kort tid har världen genomlevt först en pandemi med drakoniska nedstängningar av samhällen följt av krig i Europa till följd av Rysslands invasion av Ukraina. Dessa händelser har tvingat fram förändringar, ett exempel är den svenska Nato-ansökan. Den nya politiska inriktningen för med sig nya utmaningar men också nya möjligheter. Industrin vill bidra till att göra Sverige säkrare, till exempel genom att arbeta tillsammans med myndigheter för att stärka skyddet av Sverige mot yttre och inre hot. Sverige behöver även öka graden av självförsörjning av råvaror och livsmedel.

En tredje utmaning handlar om att värna globaliseringen. För ett handelsberoende land som Sverige är det avgörande att våra företag får tillgång till internationella marknader på lika villkor som företag från andra länder. I detta avseende intar EU:s inre marknad en särställning. Hit går ungefär tre fjärdedelar av vår export.

I detta perspektiv är den förskjutning mot ökad protektionism – i olika former och med olika motiv – som skett under senare år bekymmersam, men icke desto mindre ett faktum. Vi måste se världen som den är och agera därefter. Sverige måste värna frihandeln på alla sätt samtidigt som vi också måste agera med kraft och fasthet för att försvara svenska intressen i EU och EU:s intressen i världen.

Det svenska ordförandeskapet i EU under våren 2023 utgör en särskild möjlighet, men också skyldigheter, för Sverige som nation att driva på för att EU ska prioritera konkurrens, frihandel och marknadsekonomi framför statlig industripolitik, protektionism och missriktad subventions- och stödpolitik.

Sverige måste gå i täten i försvaret av EU:s fyra friheter, det globala frihandelssystemet och ytterst även den marknadsökonomi, grundad i den liberala demokratins värden och institutioner som är grunden för den västerländska samhällsordningen.

Stockholm, januari 2023.

Jenny Svärd, vd
Bygghandelsindustrierna

Lena-Liisa Tengblad, vd
Gröna arbetsgivare

Eva Glückman, vd
Grafiska Företagen

Per Hidesten, vd
Industrierbetsgivarna

Björn Hellman, vd
Livsmedelsföretagen

Cecilia Nykvist, vd
(fr o m 1 mars 2023)
TEKO, Sveriges Textil-
och Modeföretag

David Johnsson, vd
TMF, Trä- och Möbelföretagen

Ellen Einebrant, vd
Återvinningsindustrierna

Jonas Hagelqvist, vd
IKEM - Innovations- och
Kemiindustrierna

Viveka Beckeman, vd
Skogsindustrierna

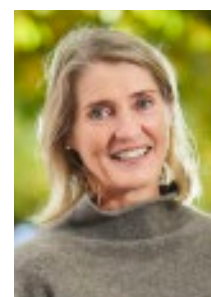
Mårten Sohlman, vd
SBMI, Sveriges
bergmaterialindustri

Klas Wählberg, vd
Teknikföretagen

Maria Sunér, vd
Svemin

Annika Roos, vd
Jernkontoret

Åtgärder för en trygg elförsörjning, fungerande transporter och ökad digitalisering

Svensk industri behöver en bättre fungerande infrastruktur. Det innebär inte bara välfungerande kommunikationer och elförsörjning utan också en framtidssäkrad digital infrastruktur.

Säkra framtidens elförsörjning

Den nya regeringens samarbetsavtal och regeringsförklaring innehåller flera för industrin betydelsefulla förändringar av energipolitiken som kan få stor betydelse om de genomförs. Ett av de viktigaste förslagen är att få till stånd mer planerbar elproduktion. Regeringens nya energipolitiska mål om 100 procent fossilfritt och målsättning om 300 TWh som planeringsram, kan bidra till förbättrade förutsättningar för framtidens industri.

”Stabilitet, leveranssäkerhet och kostnadseffektivitet i ett fossilfritt elsystem måste prioriteras.”

Förändringar och nyinvesteringar inom industrin och transportsektorn, i syfte att uppnå klimatneutralitet, kommer kraftigt att öka vår efterfrågan på el. Behovet av elenergi och effekt ökar dramatiskt. Sverige är inte rustat för att möta den ökande efterfrågan.

Stabilitet, leveranssäkerhet och kostnadseffektivitet i ett fossilfritt elsystem måste prioriteras. Energipolitiken måste utformas så att stora investeringar görs i såväl planerbar som icke planerbar elproduktion. Om Sverige ska klara av att genomföra klimatomställningen, säkerställa tillväxt och möjliggöra de satsningar i industri och transportsystem som initieras, måste mycket kraftiga investeringar göras i både produktions- och överföringskapacitet i hela landet.

Utbyggnaden av elnätet har släpat efter, vilket lett till att flaskhalsar uppstått i kraftöverföringen från norra till mellersta och södra Sverige samt i flera storstadsområden. Den fortsatta utbyggnaden måste ta höjd för den industriella utvecklingen vi ser framför oss. Utbyggnaden till nya förbrukande kunder släpar efter och fördröjer eller hindrar investeringar. Elnätet är ett monopol och elnätsregleringen skyddar inte elnätskunderna mot orimliga elnätsavgifter. Ellagen måste tydligt ställa krav på en stabil överföring till lägsta kostnad utifrån elnätskundernas behov.

För svensk industri är det centralt att det snarast tas fram en konkret plan för att trygga ett elsystem som klarar både dagens och framtidens behov och som säkerställer ett kraftigt ökat utbud av fossilfri el inom de närmaste åren. Regeringens politik och dess genomförande måste leda till ett kostnadseffektivt och klimatneutralt elsystem med hög leveranssäkerhet som stärker industrins globala konkurrenskraft.

Förbättra infrastrukturen

En väl fungerande infrastruktur är en förutsättning för industrin i Sverige. Det gäller framförallt transportinfrastruktur, för såväl godstransporter som personresor. Industrin behöver ett effektivt och klimatsmart transportsystem som främjar konkurrenskraft och sysselsättning i hela landet.

Samarbetspartierna har varit tydliga med att elektrifieringen av tunga transporter är prioriterad, vilket är välkommet. Det övergripande målet är emellertid att transportsystemet måste vara effektivt, tillförlitligt och hållbart. Kostnaderna för hållbara godstransporter måste vara internationellt konkurrenskraftiga.

Tillgång till och kvaliteten på transportinfrastrukturen är en viktig faktor för industriella investeringar. Det behövs dessutom nationella mål kopplade till det. Det handlar också om att åtgärda bristfälligt underhåll, hastighetsnedsättningar, bärighet, redundans, vinterväghållning, tillfälliga avstängningar och andra frågor kopplade till trafikering.

Det behövs också tydligare uppdrag till bland annat Trafikverket att verka för effektivare godstransporter. De samhälls-ekonomiska modellerna måste utvecklas så att godstransporter värderas högre än idag. Vid industriinvesteringar måste staten arbeta proaktivt för att utveckla infrastrukturen kopplat till investeringen.

Det eftersläpande underhållet på statliga vägar och järnvägar måste åtgärdas. Det behövs en bred blocköverskridande överenskommelse om att åtgärda det eftersläpande underhållet med ett tydligt årtal då underhållsskulden ska vara väsentligt minskad.

Utsläppen i transportsektorn kan sänkas bland annat genom effektivisering, elektrifiering, biodrivmedel och överflyttning till andra mindre energikrävande trafikslag än vägtransporter. Elektrifieringen av transportsektorn behöver påskyndas med ett investeringsprogram för elektrifiering, inklusive laddinfrastruktur samt elektrifiering av de delar av järnvägsnätet som ännu inte är elektrifierat.

Näringslivet i de nordiska länderna är sammanflätat och flera företag har interna logistikkedjor över nationsgränser. Ett förbättrat nordiskt samarbete skulle bidra till att påskynda arbetet med den så kallade nordiska triangeln som är ett av EU:s prioriterade infrastrukturprojekt avseende förbättringar och elektrifieringar i väg- och järnvägsförbindelserna mellan de nordiska huvudstäderna Köpenhamn, Oslo och Stockholm.

Stärk den digitala infrastrukturen

Sverige ska vara ledande inom digitalisering. Det är strategiskt viktigt för svensk industris konkurrenskraft. Förutsättningarna att utveckla och testa ny teknik och digitala innovationer behöver förbättras så att industrin kan behålla sitt ledarskap i en allt hårdare internationell konkurrens. Det behövs även politiska initiativ.

För att fullt ut tillvarata digitaliseringens möjligheter för svensk industri behövs en framtidssäker digital infrastruktur. Ett fiberbaserat bredband som når hela Sverige, såväl landsbygd som städer, kombinerat med nästa generations trådlösa nät.

Svensk industri behöver skyddas från industrispionage och cyberattacker som skapar avbrott, störningar och utebliven tillväxt. Det nya cybersäkerhetscentret måste tillförsäkras tillräckliga resurser för att på ett effektivt sätt öka skyddet mot cyberattacker mot industrin.

Industrins åtgärdsförslag

- 1.** De nya energipolitiska målen om 100 procent fossilfrihet och ett tydligt sikte på 300 TWh per år senast 2050, måste få fullt genomslag i regeringens och berörda myndigheters arbete framöver. De måste också ges alla förutsättningar att överleva politiska skiftningar under överskådlig tid.
- 2.** Regeringen måste snarast inleda beredningen och beslutsprocessen av förslaget att luftledning blir huvudregel vid utbyggnad av kraftnätet, i enlighet med Klimaträtsutredningens förslag.
- 3.** Regeringen bör skyndsamt tillsätta den aviserade utredningen om elmarknadens utformning med syftet att skapa ett robust och leveranssäkert fossilfritt elsystem till konkurrenskraftig kostnad för elanvändarna – och utse en expertkommitté, där elanvändarna ingår, för att utreda och lämna förslag.
- 4.** Regeringen bör tillse att Energimarknadsinspektionen har resurser och förutsättningar för arbetet med att stärka kundperspektivet i elnätregleringen. Syftet ska vara att skapa förutsättningar för en stabil och tillräcklig överföring av el till lägsta kostnad för elnätskunderna.
- 5.** Regeringen bör ge Trafikverket i uppdrag att säkerställa en ökad takt i genomförandet av Godstransportstrategin, särskilt viktigt är ökad samverkan och samordning mellan olika aktörer.
- 6.** Regeringen bör ge uppdrag till Trafikverket att ta fram en långsiktig underhållsplan för det eftersläpande underhållet för väg- och järnvägs transportsystemen som kan läggas till grund för förhandlingar med riksdagspartierna om en brett förankrad och långsiktig underhållsplan.
- 7.** Regeringen bör ge Trafikverket i uppdrag att koppla investeringar i infrastruktur och transporter till industrins behov och industriinvesteringar i likhet med modellen för infrastrukturinvesteringar och bostadsutbyggnad.
- 8.** Regeringen bör uppdra åt Trafikverket att så snart som möjligt öppna upp lämpliga delar av vägnätet för så kallade högkapacitetsfordon, det vill säga tyngre och längre lastbilskeppage.
- 9.** Regeringen bör inom ramen för Nordiska Rådet ta initiativ för att utveckla det nordiska samarbetet kring transportinfrastruktur.
- 10.** Regeringen bör revidera målen i den nationella bredbandsstrategin och lägga ökat fokus på säkerhet, robusthet och yttäckning.
- 11.** Regeringen bör ta ett initiativ för att stimulera digitala innovationer genom att i samverkan med industrin investera i tillämpad forskning, utveckling och demonstration, så att ny möjliggörande teknik kan testas i Sverige.
- 12.** Regeringen bör i samband med planerat ställningstagande till inriktningen framgent för det nationella cybersäkerhetscentrumet säkerställa att resursfördelningen är tillräcklig.

Åtgärder för effektivare tillståndprocesser och ett konkurrensfrämjande regelverk

För svensk industri är såväl regler för att få bedriva verksamhet som administrativa regler centrala faktorer som påverkar industrins framtida konkurrenskraft.

Effektivisera tillståndprocesserna

Den nya regeringen har aviserat att en utredning ska tillsättas för att förenkla och förkorta miljö tillståndsprövningen enligt miljöbalken genom att göra den mer flexibel, effektiv och förutsebar. För svensk industris konkurrenskraft är den utredningen utomordentligt viktig.

Miljö tillståndsprövningarna behöver fokusera på att reda ut frågor som har väsentlig miljö påverkan. Mindre tunga frågor bör kunna hanteras i samråd med tillståndsmyndigheterna utan domstolsprocess.

Det finns dock redan mycket utrett som regeringen skyndsamt måste gå vidare med som skulle kunna ge förbättringar i tillståndsprövningarna. Det som idag saknas är en översyn av den materiella rätten, EU-rättens implementering i svenska regelverk och en analys av förändringsbehov i EU-rätten. Dessa delar bör ingå i den kommande aviserade utredningen.

För att klara såväl klimatomställning som tillväxt behövs en radikal förbättring av processen för miljö tillstånd. Miljö tillståndsprövningen präglas idag av långa beslutstider, omfattande utredningsbörda, oförutsägbarhet, rättsosäkra tolkningar och krav från myndigheter som uppträder som parter i tillståndsprövningar. Samtidigt har miljöprövningarna fått allt större betydelse och mer omfattande konsekvenser då både naturskyddsbestämmelser och vattenförvaltningsbestämmelser kommit att styra tillåtligheten för många verksamheter. Dagens tillståndsgivning präglas av otydlighet och är därför inte rättssäker.

”För att klara såväl klimatomställning som tillväxt behövs en radikal förbättring av processen för miljö tillstånd.”

Prövningarna tenderar att handla om detaljer i stället för att lägga tyngden på de väsentliga miljö frågorna. Detta tar stora resurser i anspråk både hos företag, domstolar och myndigheter samtidigt som miljönyttan många gånger kan ifrågasättas. Att myndigheter på mer eller mindre klara grunder försöker hindra nya och ändrade verksamheter från att tillåtas innebär stor osäkerhet för den sökande, liksom för rätts- och samhällsutvecklingen i stort.

De processuella regler som styr miljö tillståndsprövningen behöver ändras för att bättre kunna ta tillvara de intressen som miljöbalken ska främja. Dagens system kan liknas vid en tvistemålsprocess, vilket inte lämpar sig för miljö tillståndsprövningar. En tillståndsprövning är inte en tvist som ska lösas. Tvärtom bygger systemet på att myndigheter borde hjälpa domstolen att fatta beslut som på bästa sätt främjar miljöbalkens mål men som inte hindrar industrins utveckling. Domstolen måste utöva aktiv processledning och även ha större egen utredningsskyldighet.

Det är angeläget att regeringen omedelbart startar berednings- och beslutsprocessen av förslagen i Miljöprövningsutredningen, för att genomföra så många förbättringar som möjligt inom befintligt system i avvaktan på nya, mer omfattande förändringar. Industrin måste tidigt involveras i den ytterligare utredning om tillståndsprövningarna som aviserats i Tidöavtalet. Det omfattar även i utformningen av direktiven.

Utöver förändringar i lagar, instruktioner och anslag behövs även en förbättrad samverkan och ett förstärkt förtroende mellan industrin och de myndigheter som hanterar miljö tillståndsprövningarna.

Minska regelbördan

Svenska industriföretag verkar i en global konkurrensutsatt miljö. I konkurrentländerna finns ett tryck på att regeringar och myndigheter ska stärka den egna industris konkurrenskraft med regelförenklningar. Sverige har i det sammanhanget halkat efter.

Ett av de största hindren för ett mer konkurrenskraftigt företagsklimat i Sverige är den kraftigt ökade regelbördan och ineffektiviteten i de regelverk som omgärdar företagandet i Sverige.

Det behövs tydliga principer om kostnadseffektivitet vid regelgivning, systematisk utvärdering av regelverk, komplettering och återremittering av bristfälliga konsekvensutredningar, tidiga samråd med industrin och tydliggörande av att överimplementering vid genomförande av EU-lagstiftning ska undvikas.

Utvecklingen av företagets regelkostnader måste vara lägre än i jämförbara länder. Den s.k. Förenklingsutredningen har i SOU 2021:60 pekat ut flera centrala åtgärder som tillsammans skulle leda till en förbättrad regelprocess.

Industrins åtgärdsförslag

- 1.** Regeringen bör snarast genomföra de förslag i Miljöprövningsutredningen som industrin ställt sig bakom. Särskilt viktigt är att:
  - a.** införa ändringsprövning som huvudregel
  - b.** förtydliga gränsen mellan anmälningsplikt och tillståndsplikt
  - c.** övergå till begreppet "betydande miljöpåverkan"
  - d.** införa en tydligare gräns för när det räcker med anmälan istället för ansökan om tillstånd
  - e.** införa som huvudregel att enbart en kompletteringsrunda ska gälla vid komplettering av tillståndsansökan
  - f.** förstärka processledningen genom att öka användning av tidsplaner
  - g.** göra det enklare att ansöka om villkorsändringar
  - h.** lagstadga möjligheten till giltighetsförlängning vid tidsbegränsade tillstånd
- 2.** Regeringen bör ge Sveriges domstolar i uppdrag att öka antalet domare med teknisk kompetens i mark- och miljödomstolarna och även anslå nödvändiga resurser för detta.
- 3.** Regeringen bör ge ansvariga myndigheter i uppdrag att vidta konkreta åtgärder för att öka myndigheternas tekniska och miljömässiga kunskap om industrins verksamheter och senast 2025 redovisa de åtgärder som har vidtagits.
- 4.** Regeringen bör i regleringsbrev till miljömyndigheterna tydliggöra att de även har i uppdrag att stödja hållbar tillväxt och industrins utveckling.
- 5.** Regeringen bör tillsätta en särskild statssekreterargrupp med ansvar att identifiera och initiera genomförandet av åtgärder som effektiviserar tillståndprocesserna och som snabbt kan genomföras. Det kan till exempel handla om att säkerställa tillräckligt med resurser till ansvariga myndigheter och för att säkerställa att berörda enheter som arbetar med tillståndsfrågor på Regeringskansliet har tillräckliga resurser och förutsättningar.
- 6.** Regeringen bör snarast inleda en berednings- och beslutsprocess för att genomföra Förenklingsutredningens förslag.
- 7.** Regeringen bör ge Tillväxtverket i uppdrag att årligen genomföra utvärdering av regelutvecklingen i Sverige i jämförelse med våra viktigaste konkurrentländer.

Åtgärder för en stärkt hållbarhet i industrin

Svensk industri är i världsklass med skickliga innovatörer som möjliggör produktion och leverans av resurseffektiva varor, lösningar och tjänster. Det finns en stor tillgång på naturresurser, förutsättningar för bioekonomi och en stark vilja att satsa på ett fossilfritt samhälle. Politiken måste skapa förutsättningar för fortsatt innovativ tillväxt i svensk industri med stärkt internationell konkurrenskraft.

Möjliggör klimatomställningen

Industrin i Sverige kan bidra till global omställning genom alltifrån nya koldioxidneutrala tekniker till produktion och export av klimateffektiva produkter och lösningar. Den svenska klimatpolitiken måste utgå från långsiktiga förutsättningar för omställning och från vilka reformer och investeringar som möjliggör teknikskiften, innovation och faktiska utsläppsminskningar globalt. En avgörande faktor för industrins klimatomställning är att företagen fortsatt kan vara konkurrenskraftiga på den internationella marknaden. Klimatpolitiken bör därför fokuseras på att styra genom att skapa förutsättningar för omställningen istället för att tvinga fram utsläppsminskningar genom detaljstyrning.

Industrins omställningsarbete, bland annat framtagna klimatfärdplaner, bör vara regeringens utgångspunkt för att nå Sveriges klimatmål. Istället för ökad detaljstyrning behöver det offentliga avlägsna hinder och främja omställningen i samverkan med industrin med utgångspunkt från förslag i industrins omställningsarbete och färdplaner. Det offentliga behöver därför bidra med långsiktig finansiering av forsknings- och utvecklingsprojekt och även stödja uppskalning och demonstration.

Etablering och utökad industriell produktion i Sverige kan bidra till minskad global klimatpåverkan även om den kan öka det som redovisas som Sveriges påverkan. Att motverka och försvåra industriell produktion och utveckling i Sverige när miljö- och klimatpåverkan av ett specifikt projekt blir mindre här än i andra tänkbara länder är kontraproduktivt.

Klimatomställningen kommer, trots ökad återvinning, leda till ett kraftigt ökat behov av metaller, mineral och bioråvara. Gapet mellan behov och tillgång måste minska genom att handelshinder avlägsnas och att Sverige bättre tar vara på både den inhemska utvinningspotentialen och möjligheterna till återvinning.

Stat, regioner och kommuner kan göra betydande insatser för att driva på klimatomställningen genom att fokusera på funktion snarare än teknik och formulera vetenskapligt baserade krav i upphandlingar som bidrar till omställningen.

”Etablering och utökad industriell produktion i Sverige kan bidra till minskad global klimatpåverkan.”

Politiken måste arbeta för långsiktigt forskningsstöd, ökad elförsörjning, effektivare tillståndprocesser, anpassning av regelverk och framtidsanpassade utbildningssatsningar som delar i en helhet för att skapa förutsättningar för klimat-anpassad tillväxt i industrin.

Riv hindren för den cirkulära ekonomin

Sverige har särskilt goda förutsättningar att ta en ledande roll i utvecklingen av en cirkulär ekonomi. Omställningen behöver gå i flera steg och handlar bland annat om regelförbättringar och incitament. Avfallslagstiftningen, det kommunala avfallsmonopolet, för låg efterfrågan på resurseffektiva tjänster, material och produkter samt olösta målkonflikter försvårar för svensk industri att göra de investeringar och de förändringar av affärsmodeller som krävs för att gå mot en mer cirkulär ekonomi.

Förutsättningarna för omställningen till cirkulär ekonomi skiljer sig åt mellan olika branscher. En viktig förutsättning för att omställningen ska främjas är styrmedel som möjliggör och stödjer utvecklingen. Som ett första steg behöver befintliga regelverk anpassas för att främja cirkulära lösningar. Nya styrmedel och incitament kan också behövas och behovet ser olika ut för olika branscher, material, produkter och tjänster. Utvecklingen av styrmedel måste också eftersträva likvärdiga förutsättningar och underlätta konkurrens på lika villkor inom EU. Det är mycket viktigt att kommande lagstiftning, till exempel vad gäller ekodesign för hållbara produkter, utformas för att främja en cirkulär ekonomi. Nationella särkrav om hållbara produkter måste undvikas, kraven sätts på en rimlig nivå och att överlappning med annan lagstiftning undviks. Regelverken avseende avfall hämmar i dagsläget utvecklingen. Inte minst är tolkningar av reglerna ofta olika och detta behöver lösas genom förtydliganden och mer förutsägbar tillämpning av dessa. Definitionen av avfall måste moderniseras. Reglerna för transport av avfall behöver utvecklas eftersom effektiva gränsöverskridande transporter är en förutsättning för cirkulära och rena materialflöden. Idag försvårar avfallslagstiftningen gränsöverskridande transporter.

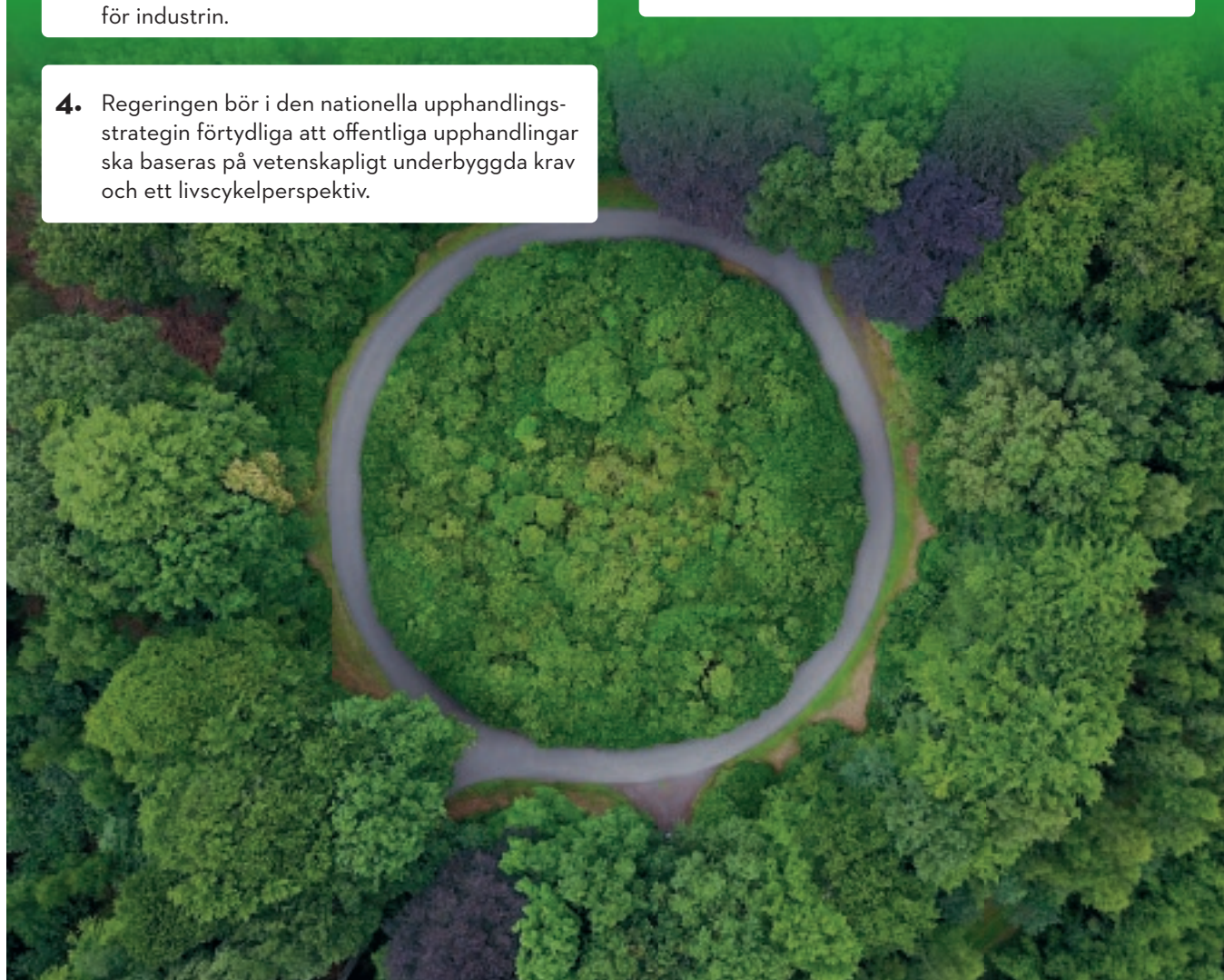
För en mer cirkulär ekonomi är tillgången på och äganderätten till avfall för verksamheter och industrin av stor betydelse. Dagens regelverk med bland annat de kommunala avfallsmonopolen skapar osäkerhet för företagen, vilket minskar deras vilja att investera i återvinning och cirkulära affärsmodeller. Marknadens efterfrågan på cirkulära produkter och material för att få igång en cirkulär ekonomi måste stimuleras. Offentliga upphandlingar kan fylla en viktig funktion genom att ha livscykelperspektiv i högre utsträckning än vad som görs idag. Det är viktigt att etablera offentliga och privata satsningar som skapar ett högt materialvärde över tid och bättre energi-effektivitet genom digitalisering och innovation. Dessa åtgärder kommer också att stimulera nya affärsmodeller och internationella affärsmöjligheter.

”Det är mycket viktigt att kommande lagstiftning, till exempel vad gäller ekodesign för hållbara produkter, utformas för att främja en cirkulär ekonomi.”

Målkonflikter mellan cirkulära flöden och giftfria resursflöden måste lösas. Dagens otydlighet ökar företagets osäkerhet inför investeringsbeslut.

Industrins åtgärdsförslag

- 1.** Regeringen bör i relevanta styrdokument och sammanhang ta ställning för ett ökat uttag av bioråvaror från skogs- och jordbruk samt ökad produktion av metaller och mineral från både primära och sekundära källor inom EU.
- 2.** Regeringen bör genomföra strukturerade och regelbundna samråd med industrin i framtagandet av den kommande klimathandlingsplanen. Där det är relevant bör de klimatfärdplaner som tagits fram av industrins olika branscher beaktas.
- 3.** Regeringen bör inom Regeringskansliet inrätta en interdepartemental arbetsgrupp med uppdrag att förse regeringen med analyser och underlag för påverka EU:s klimatpolitik, den internationella klimatagendan samt tillse att implementeringen nationellt uppnår verklig klimatnytta med bibehållen konkurrenskraft för industrin.
- 4.** Regeringen bör i den nationella upphandlingsstrategin förtydliga att offentliga upphandlingar ska baseras på vetenskapligt underbyggda krav och ett livscykelperspektiv.
- 5.** Regeringen bör på EU-nivå arbeta för att policyer för handel och cirkulär ekonomi i högre grad stödjer varandra för att skapa goda förutsättningar för den cirkulära ekonomins utveckling.
- 6.** Regeringen bör ta initiativ till en förändring och modernisering av EU:s avfallsdefinition.
- 7.** Regeringen bör ge Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen i uppdrag att förtydliga vägledningarna och ge tydligare uppdrag att arbeta för att främja högkvalitativa, cirkulära flöden samt åtgärda hinder mot utvecklingen.
- 8.** Regeringen bör snarast lägga fram en proposition om införande av möjlighet för verksamhetsutövare att göra frivilligt för sitt kommunala avfall, som föreslagits av utredningen (SOU 2021:24).

Åtgärder för ny kunskap och kompetens till industrin

Framtidens arbetsmarknad kräver moderna regelverk, parter som samverkar och ett utbildningssystem med hög kvalitet och relevans. Den nya regeringen har uttryckt att Sverige ska värna och förbättra reglerna för den högkvalificerade arbetskraftsinvandringen samt förbättra för utländska forskare och doktorander. Det är viktigt att begreppet högkvalificerad arbetskraft inkluderar såväl specialiserade ingenjörer som yrkesskickliga personer.

Den höga inflationen och lågkonjunkturen riskerar att leda till ökande arbetslöshet. Arbetslinjen måste därför utgöra ett fundament för regeringens politik.

Industrin välkomnar det förstärkta uppdraget till utbildningssystemet att arbeta med omställning. Förbättrade förutsättningar för yrkesverksamma att vidareutbilda sig vid högskolor, universitet, yrkeshögskolor samt yrkesvux är viktigt för industrins kompetensförsörjning. Även den aviserade förbättringen av villkor för personaloptioner är välkommet.

Stärk industrins kompetensförsörjning

Svensk industris framgångar bygger på möjligheten att kunna attrahera, anställa och utveckla kvalificerade medarbetare. Ett fungerande utbildningssystem liksom ett relevant utbildningsutbud som bättre matchar näringslivets och industrins behov är helt avgörande för kompetensförsörjningen. Kompetensbristen hindrar industriföretagen att utveckla produkter och tjänster.

Idag är matchningen på arbetsmarknaden bristfällig. Utbildningssystemet måste bättre balanseras och dimensioneras för att möta industrins behov. Implementeringen av planerings- och dimensioneringsutredningen måste fortsätta. Teknikcollege, industrins modell för samverkan och matchning, är ett bra exempel på hur man storskaligt kan arbeta med dessa frågor. Attraktionskraften i yrkesprogrammen måste öka och kvalitén stärkas. Yrkesvux behöver förändras så att det blir en fungerande utbildningsform för yrkesutbildning av vuxna. Finansieringen behöver permanentas och bli mer långsiktig. Antagningen måste förändras så att yrkesvux blir tillgängligt även för yrkesväxlare och de som vill läsa enstaka kompetenshöjande kurser. Det måste finnas möjligheter att med omställningsstudiestödet ta del av yrkesvux. Även yrkesvux behöver dimensioneras efter hela arbetsmarknadens behov.

Den snabba förändringstakten i samhället och inom industrin innebär många möjligheter, men ställer samtidigt stora krav på ett livslångt lärande. Inom industrin behövs det ett generellt kompetenslyft för medarbetarna samtidigt som efterfrågan på spetskompetens ständigt ökar.

Det är av yttersta vikt att hela utbildningssystemet ges förutsättningar och resurser att bidra till livslångt lärande. Digitaliseringen av undervisningen måste fortsätta utvecklas.

De nya industrisatsningarna och elektrifieringen kommer kräva mycket ny personal. Detta behov måste lösas genom såväl nyutbildade som vidareutbildade redan yrkesverksamma människor. Tillgång till rätt kompetens hos såväl yrkesarbetare som tjänstemän är avgörande för klimatomställningen för industrin och Sverige.

Arbetskraftsinvandring är ett led i att säkra industrins möjlighet att anställa nödvändig arbetskraft som inte finns att tillgå i Sverige. Åtgärder måste genomföras för att förenkla för företagen att anställa utländsk arbetskraft samt för att öka Sveriges attraktivitet för internationell kompetens.

Modernisera arbetsmarknaden

Den svenska industrin värnar den svenska partsmodellen med fria förhandlingar och samverkan mellan arbetsmarknadens parter. Industriavtalet utgör en särskilt viktig grund för industrins partsförhandlingar och konfliktlösning.

”Svenska företag har bland EU:s högsta arbetskraftskostnader. Arbetsgivaravgifterna behöver sänkas till en internationellt konkurrenskraftig nivå.”

Socialpolitik, arbetsmarknadspolitik och utbildningspolitik ska inte hanteras på EU-nivå utan i första hand vara varje medlemsstats nationella kompetens. Industrin vill att en särskild konkurrenskraftsanalys införs för nya initiativ på arbetsmarknadsområdet, såväl på EU-nivå som i Sverige.

Svenska företag har bland EU:s högsta arbetskraftskostnader. Arbetsgivaravgifterna behöver sänkas till en internationellt konkurrenskraftig nivå.

Ersättningsystemen måste i högre grad stärka drivkrafterna att arbeta. Ersättning bör i större utsträckning kombineras med krav på aktivitet. Incitament att flytta från arbetslöshet till orter där arbete finns bör införas. Ersättningsnivåerna i A-kassan måste sänkas.

Satsa mer på FoU

Sverige rankas som EU:s innovationsledare i European Innovation Scoreboard och är i den absoluta toppen bland världens mest innovativa länder. En avgörande faktor är att skapa ett bra entreprenörsklimat och ett starkt innovationssystem.

I Sverige finns ett glapp mellan nuvarande forskningsinsatser och de kunskaper som efterfrågas av industrin. För att nästa generations strategiska innovationsprogram ska bli framgångsrika krävs att programmets utformning och insatser utgår från industrins utmaningar och efterfrågade kunskap. Publika testbäddar är avgörande för att underlätta och stödja industriell innovation.

Det finns avancerad testutrustning, s.k. forskningsinfrastruktur, dels storskaliga som MAXIV och kommande ESS i Lund, dels runt om på lärosäten och forskningsinstitut. Ökad tillgänglighet till denna infrastruktur skulle utgöra en viktig resurs för industrin. Industriell relevans bör också vara ett kriterium vid beslut om finansiering av om-, ut- och nybyggnad av forskningsinfrastruktur och testbäddar.

Samverkansforskning är en nyckel till framgångsrikt FoU-arbete och måste därför främjas på flera sätt. Den statliga forskningsfinansieringen måste innehålla konkreta kriterier som styr resurstilldelningen, för att samverkan ska bli en naturlig del av lärosätenas verksamhet.

”I Sverige finns ett glapp mellan nuvarande forskningsinsatser och de kunskaper som efterfrågas av industrin.”

Näringslivet står för den övervägande delen av den samlade forskningsfinansieringen i Sverige. Företagens investeringsvilja i svensk FoU har dock minskat konstant. Staten måste öka sina investeringar i FoU. Ett förstärkt avdrag för FoU-satsningar behövs.

Industriklivet ökar samarbetet kring både tekniska lösningar och finansiering av viktig forskning, och behöver stärkas.

Förbättra villkoren för startups

Forskning och innovation utvecklas i ökad grad i växelverkan mellan industrins forskningsavdelningar, små underleverantörer och kunskapsintensiva tillväxtbolag – så kallade startups. Dessa dynamiska ekosystem är en förutsättning för att både startups och den etablerade industrin ska kunna hålla jämna steg med den internationella konkurrensen och ligga i framkant av den gröna och digitala omställningen.

Villkoren för startups och scaleups måste vara gynnsamma jämfört med USA och andra konkurrentländer. Startups kan sällan erbjuda samma lönenivåer och villkor som mer etablerade företag. Möjligheten att attrahera internationella talanger påverkas negativt av regelverket för arbetskraftsinvandring, exempelvis genom detaljerade lönekrav.

Möjligheten att ge globalt konkurrenskraftiga villkor för personaloptioner är en förutsättning för att startups ska kunna attrahera spetskompetens. Detta eftersom startups ofta behöver erbjuda en ersättning som kombinerar lön och personaloptioner.

Industrins åtgärdsförslag

1. Regeringen bör ge tilläggsdirektiv till utredningen om långsiktig och behovsanpassad yrkesutbildning för vuxna att lämna förslag på en reform av yrkesvux så att yrkesvux även blir tillgängligt för yrkesväxling och kompetenshöjande insatser.
2. Regeringen bör även fortsättningsvis låta arbetsgivarna avgöra behovet av arbetskraftsinvandring och låta arbetsmarknadens parter ansvara för lönebildningen samt skyndsamt besluta om framtagandet av en strategi för attraktion och mottagande av internationell kompetens.
3. Regeringen bör besluta om en särskild finansiering för kurser riktade till yrkesverksamma i högskolan, yrkeshögskolan och inom yrkesvux.
4. Regeringen bör ge uppdrag till Skolverket och Skolinspektionen att säkerställa att planering och dimensionering av gymnasieutbildningen efter arbetsmarknadens behov efterlevs.
5. Regeringen bör förtydliga i gällande kommittéförordning så de betänkanden som lämnas innehåller en konkurrentkraftsanalys i de fall de har påverkan på arbetsmarknaden.
6. Regeringen bör i nästkommande budget presentera en plan för att sänka arbetsgivaravgifterna till genomsnittsnivån i EU.
7. Regeringen bör under mandatperioden återställa ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen till den nivå som gällde innan den tillfälliga höjningen under pandemin.
8. Regeringen bör ta fram en strategi och en handlingsplan för att Sveriges samlade investeringar i forskning och utveckling ska öka med 1 procent av BNP till senast år 2030.
9. Regeringen bör i regleringsbrevet till Vetenskapsrådet instruera om att företrädare för näringslivet ska ingå i rådet för forskningsinfrastruktur.
10. Regeringen bör i regleringsbrevet avseende universitet och högskolor ge en instruktion om att prioritera långsiktig samverkan mellan akademi och industri. Regeringen bör vidare utreda lämpliga former för hur basanslagen kan kopplas till hur väl samverkan fungerar.
11. Regeringen bör under 2023 tillsätta en parlamentarisk forsknings- och innovationsberedning med uppdrag att långsiktigt säkerställa Sveriges attraktivitet för näringslivets FoU-investeringar.
12. Regeringen bör säkerställa en långsiktig finansiering av forskningsinstituterna och deras roll för att möjliggöra test och demonstration av ny teknik.
13. Regeringen bör tillsätta en samordnare med uppdrag att skapa goda förutsättningar för start-ups.
14. Regeringen bör skyndsamt ta fram ett system för personaloptioner så att det blir globalt konkurrenskraftigt och mer fördelaktigt ur skattesynpunkt. En viktig förändring är en ytterligare höjning av gränsvärdena.

grafiska
FÖRETAGEN

IKEM
Innovations- och kemiindustrierna i Sverige

Jernkontoret

LIVSMEDELSFÖRETAGEN

SveMin

TEKO | SVERIGES TEXTIL- & MODEFÖRETAG

